

## Ráno

Mama schádza po schodoch, končekmi prstov sa prichytáva mohutného kovového zábradlia, šľapky jej veselo ťapkajú na päťách. Má na sebe svoju šatku, niekoľkokrát ju preložila po dĺžke do dlhej širokej stuhy a smiešne si ju uviazala nad čelom. Ja idem za ňou a mrmlem si pod nos. Niežeby mi prekážalo, že nosí detskú belásu šatku s fialovými zvončekmi, som len akási podráždená, sama neviem prečo. Chcem držať mamu za lem šiat a nepustiť ju. Preto sa mračím, ale nič nehovorím, iba ju nasledujem a sem-tam si povzdychnem.

„Už toľko nestonaj,“ prehovorí mama, „a radšej mi vezmi mliečnik.“

Je to biela smaltovaná nádoba na mlieko s kyticou žltých kvetov na baňatom tele. Zdvihnem veko a nazriem dnu. Je prázdny. Akoby aj nie, veď dnes sme z posledného mlieka uvarili kašu. Veľmi som sa ju usilovala zjesť, ale bola odporná! Napohľad tak nevyzerala: biela, hustá, hladká hmota s roztopeným ostrovčekom masla uprostred. Rada si predstavujem, že lyžica je čepel' korčule, a kreslím ňou spleť brázdičky na bielom klzisku. Tenkými jarčekom potom prúdi potôčik žltého rozpusteného masla. Ale jesť sa to nedá.

Aj to sa stáva. Zvonku jedno, vnútri niečo celkom iné. Kto vie, prečo to je tak.

Mamu trápi, že nejem, vraj ju svojou tvrdohlavosťou privediem do hrobu. A tiež hovorí, že zomriem od hladu, a tiež, že ma do školy nevezmú. No a čo?! Veď aj tam podávajú krupičnú kašu. Čo za odľud vymyslel krupičnú kašu? Prečo nevymyslel na raňajky niečo chutné? Zmrzlinu alebo bonbóny. Alebo keksíky.

„Nehrmoc tým mliečnikom,“ napomína ma mama, „a dívaj sa pod nohy.“

Ideme kúpiť mlieko od susedky Vardik, ktorá má kravu Marišku. Mariška sa už dávno pasie na poli, teta Vardik ju ráno podojila a vypustila k stádu. Teta si privyrába predajom mlieka, aby uživila rodinu, pretože jej muž, ujo Levan, nepracuje. Bolia ho nohy. Chodí veľmi ťažko a ja sa k nemu bojím priblížiť, lebo pri chôdzi sa kolíše, ako keby ho unášal silný vietor, raz sem, raz tam, každú chvíľu môže spadnúť. Preto sa k nemu bojím priblížiť, lebo čo ak sa zrazu zapotáca a spadne na mňa? Ujo Levan má veľkú bradu a tvár... no, akoby som to povedala... vráskavú, škaredú. Ale oči má milé, láskavé. Z chlebovej striedky mi vyrobil figúrku so šiestimi vyčnievajúcimi hranami, je síce neforemná, ale veľmi zábavná, pripomína vretienko. Najzábavnejšie na tejto hračke je, že čo ako sa usilujete a hádzate ju o zem či o stenu, jej hrany sa nepolámu. Nechápem, kde na také veci dospeláci chodia.

Sú vlastne celkom múdri, len tú krupičnú kašu by si mohli odpustiť. Akoby sami neboli deťmi. Vyrástli a zabudli na všetko, čo sa im v detstve bridilo.

Uja Levana mám rada a vždy ho cez plot pozdravím. No teta Vardik sa mi vôbec nepáči. Má ostrý prenikavý hlas a priezračné modré oči. Dívajú sa ľadovým pohľadom akoby priamo cez vás. Len v strede trčí maličká čierna zrenička. Mám dojem, že jej v hlave sedí niekto zlý a cez zreničky ma pozoruje. Je to veľmi nepríjemné. Myslím si, že ani mama ju nemá rada a chodí k nej len s veľkou nevôľou. Iba keď doma niet mlieka a v obchode sa už minulo. To sa stáva často. Naše potraviny sú malé a vždy je pred nimi dlhý rad. Keď človek príde neskoro, tak už nekúpi ani mlieko, ani nič iné. Napríklad taký syr.

Najprv prechádzame po našom dvore, potom po záhrade prastarej mamy, teda nani Tamar: okolo nízkej jablone a potom okolo slnečníc obalených novinami. Vyzerajú veľmi smiešne, majú vysokú zelenú stonku, z ktorej vytrčajú veľké listy, a namiesto semiačkovej hlavy pokrkváný novinový uzol. Slnečnice sa obmotávajú, aby semiačka nevyzobali vtáky. Nani Tamar berie od nášho starého otca prečítané noviny, čo sa volajú Pravda, balí do nich veľké slnečnicové hlavy a okraje novín sťahuje špagátom. Slnečnice stoja s omotaným hrdlom a hlavou, ani čoby mali angínu. Lenže občas sa nájdú také vynachádzavé vtáčiky, čo v novinách vyzobú dieru, no a keď sa na to včas nepríde, je po úrode, po semiačkach sa len tak zapráši. A viete, čo si o tom myslím ja? Že všetci na tomto svete chcú jesť a nič s tým nenarobíme.

Nuž, a tak prechádzame okolo slnečníc, okolo ružových kríkov, okolo čerešní, okolo čiernych moruší, ich posledných bobúľ, veľkých, ťažkých, čo priam prosia „zjedzte nás“, ibaže kto už sa do nich pustí?! Všetci sa už moruší prejedli. Tak ideme ďalej, štrngám mliečnikom a mama si čosi pospevuje, má krásny hlas; keď spieva, všetci stíchnu a s pôžitkom ju počúvajú. Lenže, žiaľ, spieva zriedka. Potom zabočíme k starej kamennej peci. Je veľká, pekná, zvrchu zakrivená a s ťažkou kovovou záklopkou. Táto záklopka doslova upcháva vypuklé oceľové dvere pece. Keď stará mama Tata pečie chlieb, najskôr piecku rozkúri, a len čo drevo dohorí, odhrnie uhlíky a dovnútra vkladá veľké okrúhle pecne chleba. Piecka vydáva také teplo, že Tata sa odvráti a len veľmi plytko dýcha. A najdôležitejšie je neplieť sa jej pod nohami, aby stihla najprv dlhou drevenou lopatou upraviť napučané kraje cesta a potom povytáhovať voňavé chrumkavé bochníky.

Hneď za pieckou je úzky chodníček, ktorý sa prudko stáča doprava a vedie k naklonenému drevenému plotu. Treba podísť až k plotu a odtiaľ zavolať na tetu

Vardik. Ona vyjde z domu, vezme od nás mliečnik a o chvíľu nám ho vráti po okraj plný mlieka. Dom tety Vardik je kamenný, jednoposchodový, s veľkou zasklenou verandou a dreveným balkónom. Na dvore niet nikoho, čo je dobre. Konečne už toho svojho Hektora priviazali. Hektor je veľký strážny pes, z nejakého dôvodu veľmi zlostný, na každého sa vrhá, najmä na deti. Predvčerom vybehol za mnou, hrozne som sa zľakla a dala sa na útek, no zakopla som a rozpleštila som sa na zemi. Hektor pribehol a hrozivo mi zozadu brechal do hlavy. Keby sa zrazu odkiaľsi nevynoril Viťka a neodlákaval ho, určite by ma to psisko pohrýzlo.

Teraz sa Hektora bojím a len málokedy chodím von sama.

„Teee-taaa Vaaardik!“ volá mama.

„Idem!“ Teta vyjde na prah, ruky má veľké a mokré. Obvyklým gestom schytí okraj zástery, utiera si dlane, berie mliečnik a odkráča naspäť do domu.

„Mami!“ Ťahám mamu za lem šiat.

„Čo je?“ Mama na mňa zhora hľadá, do očí jej padá hustá ofina, nad čelom sa jej v smiešnom uzle skrúca moja belasá šatka. Kedysi mala dlhé vlasy, ale teraz je ostrihaná nakrátko.

„Načo si si uviazala šatku?“

Mama si upraví ofinu a usmeje sa.

„Nepáči sa ti to? Teraz sa nosia takéto uzly na hlave, takže držím krok s módou. Čo ty na to?“

Keď sa ma pýtajú „čo ty na to?“, okamžite sa nafúknem ako moriak. Lichotí mi, že chcú počuť moju mienku. Ani čoby som už bola celkom dospelá a vedela veľa užitočných vecí. Tak aj teraz. Zatváram sa dôležite a odpovedám:

„No, ak sa ti to páči, tak si maj ten uzol na hlave.“ Krátko podumám a dodám: „Aj mne sa to páči.“

„Tak to ti ďakujem.“ Mama sa zohne a pritisne sa mi lícom k tvári. „Dievčatko moje.“ Pevne ju objímam okolo krku, a hoci chápem, že sa o tom nemá hovoriť, predsa len zašepkám:

„Mami, prečo si v noci plakala?“

Mama sa rýchlo vymaní z môjho objatia, vystrie sa a znova sa zasmieje. Len ten jej smiech teraz vôbec nie je radostný, lež taký, no viete, smutný, nútený.

„Ale nie, neplakala som, len sa mi čosi zlé snívalo, tak som sa od strachu zobudila.“ A vystrúha bezstarostnú tvár.

„Čo sa ti snívalo?“

„A vieš, že som už zabudla?“

„Vôbec si nepamätáš?“ Nohou prehrabávam trávnu. „Naozaj si všetko zabudla?“

„Všetko som zabudla, úplne všetko. Asi to je aj dobre, nie? Čo ty na to?“

A ja sa zasa nadujem od pýchy a v tej chvíli mi vyletí z úst ďalšia otázka, ktorú som jej chcela položiť: „Tak prečo ti ocko šeptom vyčítal, že sa obviňuješ z niečoho, za čo nemôžeš?“

Vtom však prichádza teta Vardik s naším plným mliečnikom.

„Ďakujeme,“ povie mama, zaplatí za mlieko, berie ma za ruku a vraciame sa nazad cez záhradu nani Tamar.

Teta Vardik neodpovedá a ja na zátylku cítim, ako nás sprevádza dlhým pichľavým pohľadom s okrúhlou hlavou naklonenou ako sliepka. Doma mama nadvihne veko mliečnika a v tvári sa jej zjaví bezmocný výraz:

„Zasa rozriedila mlieko vodou, len sa pozri, aké je modravé.“

„Nehnevaj sa na ňu, dcéra moja.“ Tata vyberá zo skrinky smaltovaný hrniec, červený s bielymi bodkami, a kladie ho na sporák. „Musí nejako deti nakŕmiť.“

„Tak nech predáva mlieko drahšie. Prečo musí podvádzať?“

„Neviem.“ Tata naleje mlieko do hrnca, kladie ho na malý oheň a popritom mi vysvetľuje: „Aby sa mlieko nepripálilo, treba ho vždy zohrievať pri nízkej teplote, zapamätáš si to?“ Potom sa obráti, podíde k mame, tá stojí pri okne a zamyslene hľadá do dvora, uzol šatky sa jej smiešne skrúca na hlave. Tata sa nachvíľu na ten uzol zahľadí a povzdychne si: „Vo všetkom hľadáš pravdu, dcéra moja. Nechaj to tak. Sú veci, ktoré treba prijať také, aké sú. Treba sa s nimi zmieriť.“

„Neviem to,“ vraví mama a ďalej hľadá do dvora.